

ἀντρίκιο ὄνομα Ρώτης, ἴσως ἀπὸ Ἑρῶτιος, καὶ ὅτι καὶ τὸ Ἰταλικὸ ὄνομα, ἂν δὲν ἔχει σχέση μετὰ τὸ γερμανικὸ *rot*, κόκκινος, πολὺ πιθανὸν νὰ βαστάει ἀπ' τὸν Ἑρῶτα, γιατί στήν Ἰταλίᾳ συχνότερα παρά στήν Ἑλλάδα χρησιμοποιεῖται ὡς κύριο ὄνομα τὸ *Eros-tis*, πρὸ πάντων ὡς ὄνομα δούλων. Γιατί ἀπ' τὴ *rota*, τὴ ρόδα, δὲν πιστεύω νάνα.

Γιὰ τὸ δεύτερο ζητηματικὸν, ἂν εἶναι τὸ ἔρωτας στὸν ἴδιον βαθμὸν λαϊκὸ ὅσο καὶ τὸ ἀγάπη, σημειώσω τοῦτο μόνον:

Στὴν ἐκλογή τραγουδιῶν τοῦ κ. Ν. Πολίτη, ἐκ τῶν τραγουδιῶν τῆς Ἀγάπης, πού πάνουν τριάντα τέσσαρες σελίδας, ἀπάντησα τῇ λέξει ἔ ρ ω τ ε ς μὴ κροῶ μόνον ἀπὸ τὸ δίστιχο:

Δὲν εἶν' ὁ ἔρωτας ἀνθὺς μαζί του γιὰ νὰ παίξῃς
μόν' εἶναι βάτος μ' ἀγκοχαιῆς καὶ ἀλλομόν' σου ἂν μπλέ-
(ἔης.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῶν σημειωμάτων αὐτῶν πάνου στὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Καμπούρογλου θέλω νὰ ἐξηγήθω κάπως καλύτερα καὶ σχετικὰ μετὰ τὴν κατάληξιν -οῦσα. Ἐγραψα στὸ προηγούμενον ὅτι δὲν τὸ νομίζω ἄλωσδιόλου ἀπίστευτον νὰ βαστάει ἢ κατάληξιν ἀπὸ τὰ ἔξαντριάνα χρόνια. Καὶ δὲν τὸ νομίζω ἀπίστευτον, γιατί, ὅπως εἶπα, ἡ κλίση τῶν πολλῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θηλυκῶν σὲ -οῦς δὲ φαίνεται σταθερὴ. Εἶναι τριτόκλιτα καὶ κἀνοὺν γενικήν σὲ -οῦτος, αἰτιατικήν ὁμοῦ κίνουον σὲ -οῦν—Ροδοῦν. Φαίνονται πῶς εἶναι στὸν τόπον τῶν ἀρχαιότερων σὲ -ῶ -οῦς, Κλειῶ κτλ. Καὶ ὑπάρχουν καὶ ἀρσενικά μετὰ τὴν ἴδιαν κατάληξιν. Ἀκόμη ὑπάρχουν καὶ ἄρσενικά μετὰ τὴν κατάληξιν -ῶς -ῶτος—Ἀπολλῶς—ῶτος, Πικῶς—ῶτος κτλ. καὶ ἄλλα σὲ -ῶς -ῶτος—Ἀρποκῶς—ῶτος, Ἀσκιῶς—ῶτος, Σαραπῶς—ῶτος, πού ἴσως νᾶχουν σχέση μετὰ τὰ μὲν. λατινικὰ σὲ -otus (*Perrotus* κτλ., Ἰταλ. *Zanotto*, *Galeotto*, *Lancelotto* κτλ., Γαλλ. *Perrot*, *Diderot*, *Jacotot* κτλ.) καὶ σὲ -atus. Καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ ὁμοῖα πρωτόκλιτα—Ἀχιλλῶς, ἄ, Ἀρτεμῶς, ἄ, Ἀπολλῶς, γεν. -ῶ, Ἐθιτυῶς, ἄ (καὶ Ἐθιτυῶς, ἄτος), Θεωνῶς, ἄ (καὶ Θεωνῶς, ἄτος) κτλ. καὶ ἔξομεν πῶς αὐτὰ τὰ πρωτόκλιτα νίκησαν. Ἐξόν αὐτὸ ὑπάρχον πολλὰ ἀρχαιότερα ὀνόματα ἀπὸ μετοχῆς πού τελείωναν σὲ -οῦσα—Αἰτοῦσα, Αἰξάνουσα, Μένουσα, Ἐπιζουσα, Θεροῦσα, Μέλλουσα, Ὀλύμπουσα (ἀρσ. Ὀλυμπῶς), Παιζουσα, Πείθουσα (καὶ Πειθῶ), Παρμένουσα, Κηλοῦσα, Ποθοῦσα, Ἀνθοῦσα (αὐτὸ βυζ.), Θάλλουσα καὶ Θαλλοῦσα κτλ. (ἀρσ. Θάλλον, Ἐπιζων, Θέρμων, Αἰξάνων, Μέδων κτλ.) καὶ ἄλλα πολυάριθμα τοπικά, πρὸ πάντων ὀνόματα νησιῶν, σὲ -οῦσα—Δονοῦσα, Ἐρικοῦσα, Ροδοῦσα, Πιτυοῦσα, Καβαλοῦσα, Λινοῦσα, Δελφοῦσα (πηγή), Ἀνεμοῦσα κτλ. παράλληλα μετὰ τᾶρσεν. καὶ θηλ. σὲ -οῦς -οῦντος—Ἐλαιῶς (καὶ Ἐλαιοῦσα), Κερασῶς, Τραπεζοῦς, Φλιοῦς, Σελινοῦς κτλ. Λοιπὸν ὅπως τᾶρσενικά σὲ -ῶς κατόπι εἴμεναν μόνο πρωτόκλιτα, ἔτσι μπορεῖ ἀπ' διὰ τὰ παραπάνου ὀνόματα σὲ -οῦσα νὰ παρασύρθηκαν καὶ ὅσα τελείωναν σὲ -ῶ, οῦς (Ἀγαθῶ κτλ.) κ' ὕστερον σὲ -οῦς, -οῦτος καὶ νᾶδωσαν τὰ δικὰ μας σὲ -οῦς καὶ -οῦτος—(Ἀρχοντοῦ κτλ.) καὶ σὲ -οῦσα. Πρβ. Ἀροδαφνοῦ καὶ Ἀροδαφνοῦσα (καὶ Ροδαφνοῦ, Ροδαφνοῦσα). Πρβ. ἀκόμη καὶ τὸ ἀρχ. λεγῶ, πού τὸ λέμε λεγῶνα καὶ λεγοῦσα.

Ἐπειδὴ ὁμοῦ, ὅπως εἶπα καὶ στὸ προηγούμενον, πρόκειται γιὰ διάστημα πολὺ μεγάλο, ἀπὸ κεῖνα τὰ χρόνια ὡς τὴν Ἀρετοῦσιν, γι' αὐτὸ ὡς πού νὰ βρεθῆναι ἢ ἀποδείξῃ, πρέπει νὰ δεχτοῦμε ὡς πιθανότερον ὅτι τὸ -οῦσα τὸ σημερινὸ εἶναι ξενικὴ κατάληξιν, γιατί τέτα ὀνόματα (*Μαρκετοῦσα*, *Μαρκοῦσα*, *Μαροῦσα*, Ἐργινοῦσα, Ἐρινοῦσα, Ἀννοῦσα κτλ.) βρίσκονται σὲ μέρη πού φραγκοκρατήθηκαν καὶ μάλιστα σὲ ὠρισμένες φραγκικῆς οἰκογένειες. Καὶ ὑποθέτω πῶς θὰ γεννήθηκαν ἀπὸ τᾶρσενικά σὲ -οῦσης καὶ πῶς αὐτὰ τᾶρσενικά θάχουν τὴν ἀρχὴν τους στὰ λατινικὰ σὲ -οῦσιος—Γενούσιος, Μινούσιος, Ἐρενούσιος κτλ. Αὐτὰ δᾶδωσαν τὰ Ἰταλικά σὲ -uccio (καὶ ὕστερα -ucci), πού ἢ στήν Ἰταλία ἢ σὲ γειτονικῆς τῆς χώρας θάγιαν -ussio (*Martinussio*) καὶ -ussi, ἀπ' ὅπου ἔχουμε κ' ἐμεῖς—Γερούσης, Κυρούσης, Γιαννοῦσης κτλ. Τὸ ἄλλο -οῦσης ἢ χιότικη τοπικὴ καταλ. (Πυργούσης, Γιαλοῦσης κτλ.) ἐπίσης λίγο πιθανὸν εἶναι νᾶχει σχέση μετὰ τὰρχαῖα ἑλληνικὰ Σελινοῦσιος κτλ. Θὰ γεννήθηκε καὶ αὐτὴ ἀπὸ ξενικὴ ἐπίδραση.

I. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ἘΡΩΤΟΔΟΥΛΕΙΑ

Φίλε «Νουμῶ»,

Ἐάν ὁ κ. Κορνάρης ξαναπαντοῖσῃ τὸν χωριότην καὶ τοῦ πῆ:

α'. Ὅτι στοὺς στίχους ὑπάρχει καὶ πού οἱ δάσκαλοι τὸ λένε συνήχησι.

β'. Ὅτι ἄλλοι αἱ ἐκδόσεις τὸν ἀναφέρουν Ἐρωτόκριτον καὶ μόνον ἢ σωστῇ τοῦ κ. Ξανθοῦδιδου Ρωτόκριτον πῶς λοιπὸν σὲ κείνες τοὺς παίρνει τὸ μέτρο καὶ σ' αὐτὴν ὄχι, ἀφοῦ πρόκειται γιὰ τοὺς ἴδιους στίχους:

γ'. Ὅτι μόνον Ρ ῶ κ ρ ι τ ο ς γίνεται κάποτε γιὰ τὸ μέτρο.

δ'. Ὅτι καὶ ὁ τίτλος τοῦ χειρογράφου εἶναι Ρωτόκριτος. Γιὰ τὸ μέτρο λοιπὸν ὁ Κορνάρης ἔβαλε ἔτσι καὶ τὸν τίτλον;

ε'. Ὅτι τὸ κύριον ζήτημά μας δὲν εἶναι πῶς τὸν ἔλεγον τὸν χριστιανὸν, ἀλλὰ ἐάν τὸ ὄνομα του σχετίζεται μετὰ τὸν ἔ ρ ω τ ε ς τῆς μεταγενεστέρως ἀντιλήψεως ἢ μετὰ τὸ ἔ ρ ῶ τ η μ α τῆς παλαιᾶς, πού θὰ μπορούσε εἰς τὴν ἐννοίαν αὐτὴν νὰ εἶναι καὶ Ἐρωτόκριτος καὶ Ρωτόκριτος. Τὸ πρᾶγμα δὲν θέλει ερώτημα, οὔτε ἐρώτημα.

Δικός σου

Δ. Γ. Κ.

Τοὺς τὰ ἐξηγήσαμε, τοὺς τὰ ξεδιαλύσαμε ὅλα μετὰ τὸ νῦ καὶ μετὰ τὸ οἶγμα ἴσιον, μὰ ἴσιον νὰ μᾶς ἀποκριθῶντε δὲν ἔχουμε, καὶ ὡς τόσο τὴ γνώμη τους δὲν τὴν ἀλλάζουμε, μόνον καὶ μόνον γιατί εἶναι γνώμη τους, καὶ ἄς μὴν ἔχη καὶ βάση καμιά.

Ἀφήστε τις μισοδουλιῆς καὶ δὲ θὰ τὰ θγάλομεν πέρα, γιατί μισὴ τέχνη δὲν ὑπάρχει δὲν ὑπάρχει μισὴ ψυχὴ, δὲν ὑπάρχει καὶ μισὴ γλώσσα.

Ψυχὰ ρησ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ,"

ΚΜΩΝ . ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ Κ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΖΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ,"

"Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

« ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους, 3, ΑΘΗΝΑΣ »

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για τὸ Ἐσωτερικὸ δρ. 20 τὸ ἔτος.
 > 10 τὸ ἑξάμηνο
 Για τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. 25 τὸ ἔτος.
 > 15 τὸ ἑξάμηνο.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο ἰ λόγιοι μας τὸ καταλάβαινε ἐπὶ τέλους πὼς πρέπει κι αὐτοὶ νὰ ὀργανωθοῦνε. Τῆ στιγμῆς πού κ' οἱ παλαιτζήδες πού γυρίζουνε στοὺς δρόμους ἔχουνε τὸ σωματεῖο τους, εἶναι περίεργο πὼς δὲν ὑπάρχει ἀκόμα στὸν τόπο μας ἓνα σωματεῖο ὅλων τῶν Ἑλλήνων λογίων πού νὰ προστατεύει τὰ οικονομικά τους συμφέροντα. Γιατί ἡ Τέχνη εἶναι βέβαια ἱερουργία μὰ εἶναι συνίμα κ' ἐπάγγελμα πού χρειάζεται ὠρισμένων ὁσους καὶ συνήθως γιὰ νὰ ζήσει καὶ νὰ ἀναπτυχθεῖ. Ὡς τώρα οἱ ὄροι αὐτοὶ λείπανε γιατί καμιά κυβέρνηση ὡς σήμερα δὲν ἀποφάσισε συστηματικὰ νὰ σχοληθεῖ μὲ τὸν κλάδο αὐτὸν ὀλοκληρωτικὰ νομίζοντας πὼς μὲ τὴν ὑποστήριξη δυὸ τριῶν ἀτόμων φίλων της ἔξοφλεῖ κάθε ἄλλη γενικότερη ὑποχρέωσή της. Τώρα οἱ λόγοι ἀποφασίζουνε νὰ συμπήξουνε κι αὐτοὶ σύλλογο. Βέβαια πολλὰ θὰ εἶχαμε νὰ εἰποῦμε πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα μὰ προτιμοῦμε νὰ σιωπήσουμε γιὰ νὰ μὴ δυσκολέψουμε τίς ἐνέργειες πού γίνονται πάνω στὸ ζήτημα. Σήμερα περιοριζόμαστε νὰ υποβάλλουμε μόνον ἓνα ῥώτημα: Ἐνα σωματεῖο γιὰ νὰ μπορέσει κάτι νὰ πετύχει πρέπει νὰ βασίζεται πάνω σὲ κάποια γενικότερη ἀρχή. Δὲ μιλοῦμε γι ἀρχές λογοτεχνικῆς ἢ γλωσσικῆς. Οὔτε καὶ γιὰ καμιά κοινωνιστικὴ ἀρχή πού θὰ μπορούσε καὶ θάπρεπε νὰ χρησιμεύει γιὰ σημαία τῶν Ἑλλήνων λογίων. Ὁ τόπος μας φαίνεται πὼς δὲν εἶναι ἀκόμα ὀργανωμένος γιὰ τέτοια κ' ἡ σκέψη ἢ σημερινή εἶναι πολὺ καθυστερημένη. Ἀλλὰ μιὰ ἀρχή πού θὰ δείξει τὸ δρόμο πού σκοπεύει νὰ ἀκολουθήσει ὁ σύλλογος, εἶναι ἀπαραίτητη. Πρόκειται νὰ ἰδρυθεῖ σύλλογος ζητιανειᾶς; Σύλλογος δηλαδὴ πού κάθε τόσο νὰ παρουσιάζεται στὴν κυβέρνησι καὶ νὰ ζητιανεύει τὸ ἔλεός της γιὰ πρόσωπα ἢ γιὰ πράγματα; Ἐνας τέτοιος σύλλογος πολὺ μικρὲς ἐλπίδες πρέπει νάχει πὼς μπορεῖ νὰ πετύχει τίποτα σπουδαῖο γιὰ τὸν κλάδο, τίποτα γενικότερο τὸ πολὺ πολὺ οἱ ἐπιτηδειότεροι νὰ ταμπήσουνε κανένα ρουσφετάκι βάζοντας καὶ τὴν πέννα τους ἐνωεῖται στὴ διάθεση τῆς κυβέρνησις γι ἀντάλλαγμα. Ἄν εἶναι γι αὐτὸ νομίζουμε πὼς δὲν

ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἰδρυθεῖ σύλλογος. Ὁ καθένας ἀτομικὰ ἄς φροντίσει νὰ κανονίσει τὴ θέση του ἀπέναντι στὴν κυβέρνηση. Ἄν ὅμως πρόκειται γιὰ σωματεῖο πού θὰ παρουσιάζεται ὄχι γιὰ νὰ ἐπαιτηθεῖ ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀπαιτηθεῖ ὅπως ταιριάζει σ' ἓνα τέτοιο σωματεῖο, τότε τὸ σωματεῖο αὐτὸ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀκολουθήσει τὸ δρόμο πού χαράξανε ὅλα τὰ επαγγελματικὰ σωματεῖα σὲ ὅλον τὸν κόσμον ὅσα κατορθώνουνε νὰ ἐπιβάλλουνε τὴ θέληση τους, ἂν θέλει κι αὐτὸ νὰ λογαριάζεται κι ὄχι νὰ κοροϊδεύεται. Μὲ τίς ἀστικές κυβερνήσεις ἀποδείχτηκε πὼς δὲν μπορεῖ σήμερα κανεὶς νὰ διαπραγματευθεῖ κανένα ζήτημα γενικὸ ἂν δὲν βασίζεται στὴν ἀντράνταχτη ἀρχὴ τῆς πάλης στίς τάξεις. Θὰ βασιστεῖ πάνω στὴν ἀρχὴ αὐτὴ τὸ σωματεῖο τῶν Ἑλλήνων λογίων; Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ ἀμφιβάλλουμε σὰ βλέπουμε τοὺς Ἑλληνες λόγιους νὰ ὑπερτωῦνε τιφλὰ τὰ ἀστικά κόμματα. Ἄς χειραφετηθοῦμε πρώτα, ἄς ἀποχτήσουμε ξεχωριστὴ ἐπαγγελματικὴ συνείδηση κ' ἡ ἐπιτυχία θὰ εἶναι δική μας. Ἄλλοιὼς θὰ εἶμαστε κ' ἐμεῖς τὰ θύματα τῆς αἰώνιας ἀστικής ἐκμετάλλεψης.

Εἶναι γνωστὴ στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμάς» ἡ γνώμη μας γιὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸ ζήτημα. Τὸ μπάσιμο τῆς δημοτικῆς γλώσσας στὰ σχολεῖα, πρέπει νὰ γίνει μὲ τάξη καὶ προσεχτικὴ μέθοδο, γιὰ ν' ἀποφύγουμε τὴ δημιουργία μιᾶς δευτέρας καθαρῆς γλώσσας ἢ ντυμένης μὲ τὸ φόρεμα τῆς μιχτῆς γλώσσας. Γιὰ τοῦτο καὶ τώρα, πού τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Συμβούλιο τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἀποφάσισε τὴ δασκαλία τῆς δημοτικῆς γλώσσας, καὶ στίς δυὸ φλεβταῖες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ, τὴν πέφτη καὶ τὴν ἔχτη, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ξαναποῦμε τὰ ἴδια. Καλὴ κι ἀγαθὴ ἡ ἰδέα, μὰ ὅλα τὰ πάντα κρέμονται ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ἐφαρμογῆς της. Χρειάζεται προσοχὴ καὶ μελέτη γύρω στίς βαθιές, ἐπιστημονικῆς καὶ μεγάλης ἀλήθειας πού φανέρωσε ἡ διδασκαλία τοῦ Ψυχῶν. Φοβοῦμαστε μήπως τὸ ἐκπαιδευτικὸ συμβούλιο, παραβλέπει τίς ἀλήθειες αὐτές, καὶ ταμπούρωται πίσω ἀπὸ ξεθωριασμένες διολογιές, καθὼς τῆς: αἰσθητικῆς καὶ τῆς πολὺχρονης ἐπίδρασης τῆς καθαρῆς γλώσσας. Μὰ ἡ αἰσθητικὴ τῆς σημερινῆς δασκαλοδρεμμένης καὶ μισογραμματισμένης γενεᾶς εἶναι διαστραμμένη, κράμα πού δὲν πρέπει ν' ἀφήσουμε νὰ γίνει γιὰ τὰ νέα παιδιά, πού μποροῦνε ἀξίολογα νὰ ἀναθραφθοῦνε καὶ νὰ μεγαλώσουνε τὴ μάθησή της μὲ τὸν ἀκέραιο δημοτικισμό. Ἐτσι θ' ἀδυνατίσει σημαντικὰ σ' αὐτὰ, ἡ ἐπίδραση τῆς γύρα καθαρῆς γλώσσας καὶ σιγά-σιγά θὰ λείψει ὀλότελα. Σωτηρία λοιπὸν ἔξω ἀπὸ τὸν καθαρὸ κ' ἐπιστημονικὸ δημοτικισμό δὲν ὑπάρχει. Πρέπει νὰ τὸ νοιώσουμε.

Ο ΝΟΥΜΑΣ κολακεύεται νὰ πιστεύει πὼς ἡ μόρφωση τοῦ ἀναγνωστικῆ του κοινού βρίσκεται σὲ τέτοιο ὑψηλὸ ἐπίπεδο, πού, εἰδικὰ γι' αὐτὸ, εἶναι περιττὸ κάθε ἐπαινετικὸς λόγος γιὰ τὸ μυθιστόρημα πού ἀποφασίσαμε νὰ δημοσιέψουμε, γιὰ τὸ Δὸν Κιχώτη τοῦ μεγάλου Ἰσπανοῦ συγγραφέα. Ἐχει ἄλλωστε γραφεῖ γι' αὐτὸν μιὰ ὀλόκληρη φιλολογία, ἔχουν γίνει ἀμέτρητες φιλολογικῆς μετὰφρασεις σ' ὅλες τίς γλώσσες τοῦ κόσμου, ἀπὸ συγγραφιδες ἀξίας σὰν τὸ Γερμανὸ Τιέκ, ἔτσι πού καταστάει πιά κοινοτοπιὰ σωστή, νὰ θέλει νὰ προσθέσει κανεὶς τὴ γνώμη του στίς

γνώμες ακρίνου. Ἀρκεῖ νὰ θυμώσουμε τοὺς ἀναγνώστες μας πὼς κι ὁ αὐστηρότατος, ὑπερβολικὰ κι ἄδικα, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεῖς, αὐστηρὸς Τολστόης, ξεχωρίζει, στὸ βιβλίον του «Γιὰ τὴν Τέχνη», τὸ Δὸν Κιχότι σαν ἕνα πρώτης γραμμῆς φιλολογικὸ ἔργο.

Ὅμως ὁ Τολστόης ἦταν ἠθικολόγος στὴν τέχνη. Νά, ὅμως ὁ Ἑρρίκος Χάινε, πού βέβαια κοίταξε τὴ φιλολογία ἀπὸ ἐντελῶς ἄλλο σημεῖο καὶ πού καθὼς θὰ ξέρουν ὅσοι γνωρίζουν τὴ γερμανικὴ φιλολογία, εἶχε προλογίσει μιὰ δὲ θυμούμαστε ἀπὸ ποιὸν μετάφραση τοῦ περιφημοῦ ἔργου τοῦ Θεοφανῆ.

Τὴ γνώμη τοῦ Γερμανοῦ ποιητῆ θὰ τὴ δώσουμε στὶς ἀναγνώστες μας στ'ἄλλο φύλλον, μεταφράζοντας μερικὰ χαρακτηριστικὰ κομμάτια ἀπὸ τὸν πρόλογόν του.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ὁ κύριος Π. Ι. Πετροῖδης δημοσίευσε μὲ τὸν τίτλον «Greek Folk lore and Greek Music» (1) στὸ Λονδίνο μιὰ μελέτη σχετικὴ μὲ τὴν νεο-ἑλληνικὴ λαϊκὴ καλλιτεχνικὴ κίνηση. Γι' αὐτὴν τὴν μελέτη τὸ ἀγγλικὸ φιλολογικὸ περιοδικὸν «Athenaeum» εἰς τὸν αἰριθμὸν του τῆς 15 Αὐγ. 1919 (σ. 752) δημοσίευσε τὴν ἐξῆς κριτικὴν, ἀπὸ τὴν ὁποία παραλαμβάνω τὰ ἐξῆς ἀποσπάσματα:

«Τὰ πολυάριθμα παμηλέτια πὸν δημοσιεύει ἡ Ἄγγλο — Ἑλληνικὴ Ἐνωσις, προκαλοῦν τὸν ἀναγνώστη θανάτῳ αἰσθημα ἀνακουφίσεως ὅτι δὲν ἀνήκει σὲ λαὸν πὸν μαστίζεταί διαρκῶς ἀπὸ τὴν παραβολὴν μὲ προσπάτορας τῆς πρὸ Χριστοῦ ἐποχῆς. Σκοπὸς τοῦ κορίου Πετροῖδη εἶναι νὰ ἀνασκηνάσει τὴν εἰλικρινῆ ἐπίκρισιν τοῦ Σαλοῦν Ράινιχ πὸν εἶπε «ὅτι οἱ γεῶτεροι Ἑλληνες δὲν εἶναι καλλιτέχνες», καὶ νὰ ἀποδείξει ὅτι οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ στὸ δημοτικὸν ποίημα, τὴν μουσικὴν καὶ τὸ χορὸν εἶναι ἀρκετὰ σηματικὰ καὶ δικαιολογοῦν νὰ περιμένει κανεῖς τὴν ἀνθισιν μιᾶς πρώτης τάξεως καλλιτεχνικῆς ἀκμῆς. Ἐδοῦ συναντοῦμε καὶ πάλιν τὴν παλιὰ ἐξιστόρησιν τῶν εὐγενῶν τάσεων τῶν νεο-ἑλλήνων, πού, ὅν τοὺς δοθεῖ ἡ πρέπουσα εὐκαιρία, θὰ δειγθοῦν ἄξιοι ἀπόγονοι τῆς γυλῆς πὸν ἐδημιούργησε τὸ Φειδίαν καὶ τὸ Σοφοκλῆς.

«Ἡ μουσικὴ, τὸ τραγοῦδι καὶ ὁ χορὸς εἶναι συνδυασμένα σποὺς ἐθνικοὺς χοροὺς, σάν τὸ Σποτό, ὅπου ἐκεῖνος πὸν σῆρει τὸν χορὸν κουνάει ἕνα μαντῆλι καὶ καὶ τραγοῦδάει. Κατὰ τὸν κ. Πετροῖδην, αὐτὸ προξενεῖ συγκινητικὴν καὶ ἀννηρωτικὴν ἐντύπωσιν, ἄλλοι δὲως θεαταὶ ἐπῆρξαν λιγότερον ἐνθουσιασμένοι. Ἐν τούτοις εἶναι ἴσως πολλὸν πιθανὸν ὅτι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἕνας καλλιτέχνης θὰ δημιουργήσῃ ἕνα καινούργιον τύπον μπαλέτου πὸν νὰ φτάσει τὴν δημοτικότητα τοῦ Ρωσικοῦ. Τὸ κοῦτιος πρέπει νὰ ἐνθαρρύνει τὶς καλλιτεχνικὰς τάσεις, νὰ ἰδρωθοῦν φιλολογικὰς μουσικὰς χορευτικὰς σχολὰς ὅπου νὰ ἀναζητοῦν ἡ καλλιτεχνικὴ παραδόσιν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ὡς τόσο τὰ καθ' ἑαυτὰν εἶναι δημοτικώτατα κάτω ἀπὸ τὴν οὐρανὸν τῆς Ἀκρόπολης καὶ μιὰ ἐπιτόλαιη κοσμοπολιτικὴ ὑπόφωσιν βασιλεύει

στὸ ἰσοτέγωνον Ἄσιον. Ἐτοί ο' ἕνα κοντιόερον ποῦδωσε στὸ Λονδίνο ἕνας Ἑλληνας τεχνότρος, τὸ ἑλληνικὸν του ἀκροατήριον κατεχειροκρότησε τὶς ἰταλικὰς ὄπερες πὸν τραγοῦδησε, χωρὶς ὅμως νὰ δείξει ἰδιαίτερον ἐνθουσιασμὸν γιὰ τὶς ἑλληνικὰς μπαλλάντες.

Αὐτὰ δείχνουν πόσον λίγο πιάνουν οἱ οπασμοδικὰς προσπάθειες νὰ γελάσουμε τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τοὺς ξένους, καὶ ποιὰ εἰρωνεία προκαλοῦμε διὰν κοκορονεύμαστε γιὰ τὰ ἀνύπαρκτα προτερήματά μας. Εἶναι γρυφτό μας νὰ μᾶς λείπει κάθε ρεαλιστικὴ ἀπίληψη τῆς ἀλήθειας. Ἡ ἀπελιψύμαστος, ἢ στανῶρονουμε τὰ χέρια μας καὶ περιμένουμε τὴν ἀπολήρωσιν πού, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἀρμυζεῖ στὸν περιούσιον λαόν!

Εἴκοσι χρόνια μαλλιοτραβιόμαστος νὰ συγχρονοῦμε μὲ τὴν Ἑυρώπην τὴν οὐκείην μας καὶ τὴν μέθοδόν μας, καὶ ἀκόμα ἡ πλειοψηφία τῶν ὄσων ὀπασοδῆποτε οὐκείπνοται, ἢ πέφτει μπροῦνιμα σὲ δουλικὴ λατρεία κάποιου ξένου, Γάλλου, Ἀγγλοῦ, Γερμανοῦ, καὶ τώρα πλέον καὶ Ἀμερικανοῦ, ἢ κλείνεται σὲ ἀκατάδεχτο ἐθνικιστικὸν ἔγωισμὸν, καὶ καταπατεῖ νὰ παριστάνει τὸν Ἑλληνικὸν χορὸν γιὰ καλλιτεχνικὸν δημοῦργημα!

Γ. Χ.

ΓΕΡΟΝΤΙΚΗ ΣΕΡΕΝΑΤΑ!

Πᾶρε τῶν δέντρων τ' ἀνοιξιὰτικα θροῦτοματα
κ' ἦρθε ὁ χειμῶνας ὁ βαρὺς κ' ἡ ἄγρια μπόρα.
Κι ὅπου σταθῶ, κρυφὰ σάν κάποια ψυθυρίσματα
σιγολαλοῦν: Πὼς ἦρθε ἡ ὥρα!

Τραγοῦδια, γλέντια καὶ χαρὸς καὶ ξεφαντώματα
καὶ στὰ χωριὰ τὰ κνηγοῦσα καὶ στὴ χώρα
Ἀκούω καὶ τώρα νιὸς καὶ νιές; μὲ χίλια στόματα
μοῦ διαλαλοῦν: Πὼς ἦρθε ἡ ὥρα!

Πίσω ἀπ' τοῦ φράχτη τᾶνθια κάποτε μοῦ γλίκανε
μὲ τὰ φίλιά της, τὸνς καιμούς, μιὰ λευκοφόρα
Διαβαίνω τώρα: τὰ λουλοῦδια μαρμαρήκανε
Μηροῦν κι αὐτὰ: Πὼς ἦρθε ἡ ὥρα!

Θωροῦ, ζηλεῶν τᾶνθονάκια ἐροπολάλητα
πὸν τῆς ἀγάπης γλυκαλλάζουμε τὰ δῶρα:
Μὲς τὴν καρδιά μου νιάτα ἀνθίζουν ἀκατάλητα
Κι ὄλο ξεγνάει: Πὼς ἦρθε ἡ ὥρα!

Σιδεροκάμισο καρδί! Ὅταν μοῦ ἀσήμερον
μ' ἀφροῦς τὸ κῆμα τὴν ζητὴ σαδάτη πλόρα,
Πὼς μοῦ γαινότανε σάν φέμα πὼς θὰ πῆμονε
Πορρή, τραχάτη, ἐποῖτη ἡ ὥρα!

—Παλιὸ ρολόι!— Ἐσὸν καρδιά μου γοργοκίνητη
πὸν μέτραες νιάτα γηρατειὰ πιστὰ ὡς τὰ τώρα
Κρατήσου ἀτάραχη νὰ δείξεις, πικρομήνητη
Καὶ τὴν στερεὴν τὴν ὥρα!

Σύρα

ΛΑΥΡΑΣ

(1) Τυπωθῆκε στὸ Λονδίνο τοῦ W. Catl 1919.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΒΙΟΛΕΤΤΑΣ

"Εκλαψες...

Φτωχή μου Βιολέττα, είδα τὰ μάτια σου κοκκινισμένα, πρησμένα, κομμένα. Είδα τὰ μάτια σου, προδότες μιᾶς νυχτιάς περασμένης, με δάκρυα καὶ με ἀναστεναγμούς.

"Εκλαψες...

Είδα τὴν ὄψη σου χαλασμένη, είδα τὸ πρόσωπό σου κομμένο, σὲ είδα ὅλη καταβλημένη, σημάδια νύχτας πολυτάραχης, τρυκισιομένης, νύχτας πού ὁ ὕπνος δὲ θέλησε νὰ κλείσει τὰ βλέφαρά σου.

"Εκλαψες...

Πολυαγαπημένη μου, ἔκλαψες γιὰ δύο καίτιες εὐγενικές καὶ τίς δύο. "Εκλαψες γιὰ τὸ ἀκουσες τὸ στόμα μου, φωνόγραφο τῆς τρυκισιομένης μου καρδιάς νὰ βγαίνει ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀπελπισιμότητος καὶ τῆς δυστυχίας μου, ἔκλαψες γιὰ τὴν εἶδες τὰ μάτια μου τὸν καθρέφτη τῆς ψυχῆς μου, τὰ δάκρυα τῆς ἀγωνίας τῆς, τὰ δάκρυα τῆς συντριβῆς τῆς. "Εκλαψες γιὰ τὴν σάν καλὴ φιλενάδα μου, κατὰλαβες τὸ μαρτύριό μου ἔνοικουσες τὰ βράσά μου γιὰ σένα, Βιολέττα μου. "Εκλαψες γιὰ τὴν δὲν μπορεῖς νὰ μοῦ εἶσε περισσότερο ἀπὸ μιὰ καλὴ στοργικὴ, τρυφερὴ φιλενάδα. "Εκλαψες γιὰ τὴν θυμῆθηκες τοὺς πόνους σου γιὰ κείνονε πού μοιάζουνε με τοὺς δικούς μου.

"Εκλαψες γιὰ τὴν εἶχες τὸ ἀτύχημα νὰ ἀγαπήσεις ἕναν πού κατὰλαβες καὶ μόνη σου ὅτι δὲν σοῦ μοιάζει, δὲν εἶναι ἄξιός σου. "Εκλαψες γιὰ τὴν κείνος δὲν μπόρεσε νὰ εἶναι σάν καὶ μένανε, νὰ σ' ἀγαπήσει ὅπως καὶ γὼ νὰ εἶσαι εὐτυχισμένη.

"Εκλαψες, δυστυχισμένη μου Βιολέττα, φτωχιά ἀγάπη μου σύ, φτωχοῦ σου φίλου ἐμένανε.

"Εκλαψες δυστυχισμένη...

"Εκλαψα...

Τὴ νύχτα φοβερὴ πού πέρασα, νύχτα τῆς κρίσης τοῦ Θεοῦ, ἀπάνου στὸ χροβάτι του, ἀπάνου στὸ τάφο μου σάν ζωντανού, τί κλάμα, τί ἐφιιάλτες! "Εκλαψα, ξαγρόπνησα, δάσθηκα, ἀπάνου στὸ φτωχὸ μου βιβλίον, στὸ μόνο μάρτυρά μου καὶ παρήγορό μου.

"Εκλαψα γιὰ σένανε, Βιολέττα μου, ἰδανικὴ μου ἀγάπη, λαμπάδα τῶν ματιῶν μου, ἔκλαψα διπλά. Γιὰ τὴν δὲν μ' ἀγαπᾶς, με τὴν ἴδια ἀγάπη, με τὴν ἴδια τρέλλα, με τὴν ἴδια λατρεία, γιὰ τὴν μ' ἀγαπᾶς μονάχα σάν φίλο.

"Εκλαψα γιὰ τὴν δόλια μου ἢ μοῖρα μοῦνοραφὲ ν' ἀγαπήσω τόσο τρελλὰ ἕναν ἄγγελον σάν κ' ἐσέμα τὴ Βιολέττα μου, νὰ τὴν ἀγαπήσω σάν γλυκιά μου ἐρωμένη καὶ νὰ μὴ μ' ἀγαπήσει κι ἐμένα τὸ ἴδιο, ἀλλὰ σάν φίλον καὶ μόνο σάν φίλον...

"Εκλαψα γιὰ τὸ ἀπὸ σένα Βιολέττα μου πού δίνω τὸ αἷμα τὸ καρδιάς μου, πού δίνω τὴ ζωὴ μου, δὲν περιμένω περισσότερο ἀπ' αὐτὸ τὸ δάκρυ πού χυσε τὸ φιλικὸ γιὰ μένα... εὐλογημένο ὡς εἶναι κι αὐτὸ τὸ δάκρυ τὸ ξερό, πού μοῦ σταλάζει βάλσαμον στὴν πληγὴ μου.

"Εκλαψα γιὰ τὴν ἔκλαψες πού δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ἐκεῖνος ἐγὼ, ὅπως ἔκλαψα γιὰ τὴν δὲν μπορεῖ νὰ εἶμαι γὼ ἐκεῖνος.

"Εκλαψα πολὺ γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα Βιολέττα μου, χρυσὴ μου ἀγάπη.

"Εκλαψα ὁ δυστυχισμένος.

"Εκλάψαμε κι οἱ δύο Βιολέττα μου, ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο, ἐγὼ σάν ἐρωμένος μόνο· ἐσὺ σάν φιλενάδα κι ἐρωμένη.

"Εκλάψαμε κι οἱ δύο· δυστυχισμένοι.

* * *

"Ἄλλ' ἀπὸ πάνω ἀπ' ἐμᾶς τοὺς δύο ὅσο ψηλὰ κ' ἂν στεκόμαστε, στέκει μιὰ ἄλλη ἢ ἀδελφὴ σου.

"Εκλαψε καὶ γιὰ τοὺς δύο μας ἢ εὐγενικὰ σου ἀδελφὴ γιὰ τὴν ἢ μοῖρα δὲν μπόρεσε νὰ ἐνώσει τὸ δικό σου αἷσθημα καὶ τὸ δικό μου σ' ἕνα ἰδανικόν, γιὰ τὴν δὲν μπόρεσε νὰ εἶναι ἐγὼ ἐκεῖνος.

Κ' ἔκλαψε τοῦλάχιστον γιὰ τὴν ἐσὺ ἢ ἀγαπημένη τῆς ἀδελφῆς δὲν εἶχες τὴ τύχη νὰ εὐρεῖς ἐκεῖνον, ὅπως ἐμένα· ἔκλαψε γιὰ τὴν δὲν ἦτο ἐκεῖνος ἐγὼ.

Τὴν ἄγια καὶ ἀγνή ψυχὴ τῆς τὴν εὐγενικὰ καρδιά τῆς Βιολέττα μου δὲν θὰ μ' ἀρνηθεῖς γιὰ χάρι, φίλο φεῦ! νὰ τὴν εὐγνωμονοῦμε κι οἱ δύο μας σάν ἄγγελο παρήγορον. Τοῦλάχιστον ἀφοῦ δὲ μπόρεσε νὰ ἐνωθοῦμε στὴ λατρεία μας, ὡς ἐνωθοῦμε στὴ λατρεία τῆς γλυκειᾶς σου ἀδελφῆς. Ἐχυσε καὶ δάκρυα χαρᾶς γιὰ τὴν συλλογίστηκε ἴσως ὅτι αὐτὴ καὶ ἐκεῖνος δὲν ἔχουν τὴν ἴδια τύχη μ' ἐμᾶς.

"Εκλαψα καὶ γι' αὐτό... Εὐτυχισμένη.

Τὸ δάκρυ τὸ φιλικὸ σου μόνο, Βιολέττα μου, δὲν θὰ τὸ ξεχάσω ποτέ· τῆς νυχτιάς ἐκείνης τὴ συγκίνησή σου θὰ τὴν θυμάμαι ἀκόνα, καὶ θὰ σοῦ εἶμαι εὐνώμων, γιὰ τὴν, τὸ βαρὺ φόρτωμα, φόρτωμα τῆς πίκρας μου, ἐλαφρύνεται στὸ μισό, ἀφοῦ κατώρθωσα νὰ μὲ πονεῖς μέχρι δακρύων... σὰ φίλον.

Κ. ΑΡΔΗΤΤΟΣ

ΑΜΑΛΙΑ...

"Εκλαψα... ἔκλαψα πολὺ, ἕνα μικρὸ λουλούδι σάν είδα νὰ μαραινεται σὸν ὕπνον μου θλιμμένο. ...Μικρὸ τὸ γλυκοχάρωμα μ' ἐβρήκε χθὲς κλαμμένο, τὴν ἀργεντιὰ μου ἐξέπλησε ἢ ἀγγερινὸ τραγοῦδι!

Τὸ δάκρυ τὸ καλοκαιρινόν, μοῦ λένε με συμπόνια, ξεραίνεται πὺρ γρηγορὰ κι ἀπ' τὴν ὄρασιὰ σὰ γέλλα. "Ὅσο κι ἂν εἶν' ἀγαπητὰ τὰ λόγια πους καὶ φίλα, χέρονε μαρμαίει πὺρ μικρὸ σὰ λίγα μου τὰ χρόνια.

Θέλω νὰ κλάω...θέλω, ναί!... Ποιὸς διαν ἀγαπήσει, τῆς λημονιᾶς τὰ κάτεργα ποτέ του θὰ ποθήσει;...

"Ἡ φεύτης ὅποιος τὰ ζῆτει ἢ μέου στὴν καρδιά του τὸν ἔρωτον δὲν ἐνωσε ποτέ σ' ἀληθινὰ του! Ἀὰ σὲ θυμάμαι πάντοτε, θλιμμένο μου λουλούδι καὶ κλαίγοντας θὰ ξαναζῶ μέσ' στὸ παλιὸ τραγοῦδι.

ΠΑΝ. Κ. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΘΑΝ. ΚΟΥΚΛΑΡΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1889

53-ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ-53

Ἀπέναντι Ζωοδόχου Πηγῆς